

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:36
sssjournal.com

pp.2942-2946
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 04/04/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 11/06/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 11.06.2019

ÇAY SEKTÖRÜNDE MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİ VE GÜRCİSTAN UYRUKLU KİŞİLERİN İLETİŞİM SORUNLARI

SEASONAL AGRICULTURE IN TEA SECTOR AND COMMUNICATION PROBLEMS OF GEORGIA NATIONAL PERSONS

Öğr.Gör.Dr. Mehmet TATOĞLU

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1530>

Reference : Tatoğlu., M. (2019). “Çay Sektöründe Mevsimlik Tarım İşçiliği ve Gürcistan Uyruklu Kişilerin İletişim Sorunları”, International Social Sciences Studies Journal, 5(36):2942-2946.

ÖZ

Mevsimlik tarım işçiliği dünyada ve ülkemizde geçmişi eski tarihlere dayanan bireysel olarak veya hanedeki insanların tamamının belirli bir süreliğine başka bir ile veya ülkeye göç ederek çalışması olarak tanımlanabilir. Ülkemizin Çukurova, Ege, Akdeniz ile Karadeniz bölgelerinde mevsimlik tarım işçiliği yapılmakta ve çeşitli illerden bu bölgelerimize göç olmaktadır.

Araştırmada Rize ilinde çay tarımında mevsimlik olarak çalışan Türk ve Gürcistan uyruklu işçilerin ülkemizde karşılaştıkları iletişim sorunları benzerlik ve farklılıkları yönünden tespit edilmeye çalışılıp buna ilişkin çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Çay, Mevsimlik işçi, İletişim

ABSTRACT

Seasonal agricultural labor can be defined as the individual working in the world and in our country based on old history or all of the people in the household working for a certain period of time by migrating to another country or country. Seasonal agricultural work is carried out in Çukurova, Aegean, Mediterranean and Black Sea regions of our country and migration from various provinces to these regions.

In the study, it will be tried to determine the similarity and differences of the communication problems faced by Turkish and Georgian national workers working in seasonal agriculture in Rize province in our country.

Keywords: Tea, Seasonal workers, Contact

1.GİRİŞ

Çay bitkisinin anavatanı ile ilgili çeşitli kaynaklarda değişik bilgiler bulunmakla birlikte, bazı bilim adamlarına göre Çin'in güneybatı bölgeleri kimilerine göre ise Hindistan'ın kuzeybatı bölgeleridir. Çin mitolojisine göre ise çay bitkisi San Huang döneminin (MÖ 3000-2700) üç imparatorundan ikincisi olan Shen Nong tarafından (MÖ 2737) tarihinde bulunmuştur (Kacar, 2010, s.1).

Osmanlıda ise çay fidanlarının yetiştirilmesi hakkındaki tarifnamede çayın yetiştiği bölgeler ve iklim hakkında açıklama yapılmakta Osmanlı topraklarında ilk uygulama sahası olarak Erzurum, Sivas, Ankara, İstanbul, Bursa, Aydın, Adana, Halep ve Suriye illeri yazılmaktadır (Koyuncu, Arıman, 2013, s.30).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte 6 Şubat 1924 tarihinde TBMM' de Rize vilayeti ile Borçka kazasında fındık, portakal, mandalina, limon ve çay yetiştirilmesi ile ilgili olarak 407 sayılı kanun kabul edilmiştir. Kanunu yürürlüğe girmesiyle Rize'de bahçe kültürleri istasyonu kurulmuş ve Ziraat umum müfettişi Zihni DERİN çay tohumu satın alması için Gürcistan' a gönderilmiştir Batum' dan getirilen çay tohumları merkez fidanlığına dikilmiş ve fidan üretime başlanmıştır. 1937 yılında Zihni DERİN Sovyetler Birliğine bağlı Gürcistan vilayetinden 20 ton, 1939'da 30 ton çay tohumu satın almıştır. 27 Mart 1940 tarihinde çıkarılan 3788 sayılı çay kanunu ile çay üreticisi ve çay tarımını desteklenmesi kararlaştırılmıştır. Devlet 1938 yılında çay tarımının yaygınlaşması ve üreticiyi teşvik etmek maksadıyla bir dönüm çaylık kuracaklara kuruluş avansı olarak 12,5 lira ile birinci ve ikinci yıl bakım avansı olarak 6,25 kuruş vermektedir. 1938 yılında bir kilo mısırın fiyatı 3 kuruş bir erkek işçinin günlük ücreti ise 1 liradır (Zihnioğlu, 1998, s.9).

Çay bitkisi toplandıktan sonra işlemde geçirilmesi gereken bir üründür bu nedenle zamanı geldiğinde hasat edilmeli ve işlenmelidir. Çay bitkisinin toplanma zamanı mevsim şartlarına bağlı olarak nisan ve mayıs aylarında başlamakta, eylül, ekim aylarına kadar devam etmekte bazen üç bazen'de dört sürgün çay toplanmaktadır. Çay bitkisinin hasat olgunluğuna geldikten sonra bekletilememesi nedeniyle bölgede mevsimlik işçi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Rize iline ülkemiz içinden ve Gürcistan'dan mevsimlik işçi göçü olmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde yılın tamamında veya belli aylarında mevsimlik işgücüne bağlı olarak işçi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Mevsimlik tarım işçileri barınma, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik gibi olumsuz hayat şartları altında çalışmaktadır. Günümüzde bu sorunların çözümü için yapılan yasal düzenlemelerle mevsimlik tarım işçilerinin hakları güvence altına alınmaya çalışılmaktadır (Karaman, Yılmaz, 2011, s.211).

Bu çalışma, Rize ilinde çay tarımında mevsimlik olarak çalışmak üzere gelen Türk ve Gürcistan uyruklu kişilerin karşılaştıkları iletişim sorunlarını konu almaktadır. Bu çalışmada derinlemesine görüşme tekniği uygulanmıştır. Derinlemesine görüşme araştırılan olayın bütün yönlerini kapsayan açık uçlu soruların sorulduğu ve yüz yüze görüşülerek detaylı cevapların alınmasına imkan veren bir bilgi toplama tekniğidir (Tekin, 2006, s.101). Çalışmada 40 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile 40 Gürcistan uyruklu mevsimlik işçi ile derinlemesine görüşme yapılmış ve elde edilen veriler ışığında karşılaşılan iletişim sorunları benzerlik ve farklılıkları yönünde değerlendirilmeye alınmıştır.

2.TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİ

Dünyadaki 1,1 milyar tarımsal işgücünün 450 milyonunun tam zamanlı veya mevsimlik tarım işçilerinden oluştuğu ILO tarafından açıklanmıştır. Günümüzde tam zamanlı çalışma yerini mevsimlik işçiliğe bırakmaktadır. Mevsimlik çalışanların sosyal güvenceleri, barınma ve sağlık hizmeti, iş güvenliği şartları sınırlıdır. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda ücretli tarım işçilerinin çoğu mevsimlik işçilerden oluşmaktadır. Mevsimlik işçiliğin Türkiye'de ilk kez görüldüğü yer Çukurova'dır. Mevsimlik işçiler, "mahalli" ve gezici" olmak üzere iki grupta ele alınabilir. "Mahalli" işçiler, yaşadıkları bölge içinde saatlik, günlük veya pazarlık ederek ürün karşılığında çalışırken; "gezici" işçiler ise farklı illere veya ülkelere tek başına veya ailesiyle birlikte giden tarım çalışanlarından oluşmaktadır (Arslan, 2016, s.1137-1139).

Türkiye 1980 sonrası radikal küreselci uygulamalardan esinlenen hızlı bir kapitalistleşme ve liberalleşme süreci içine girmiştir. Tarıma yönelik politikaları içine alan değişimler sonunda dünyadaki eğilime benzer şekilde eşitsizliğin arttığı ve sınıflar arası gelir dağılımının kötüleştiği bir tablo ortaya çıkmıştır. Sonrasında ise dünyadaki tüm ülkelerin etkilendiği küresel ekonomik krizlerin ortaya çıkışı, 1990'ların ortası ve 2000'lerin başında yaşanan ekonomik belirsizlikler yoksulluğun daha derinden hissedilmesine neden olmuştur. Kaynak yetersizliği, enflasyon, cari açık, devalüasyon, kemer sıkma, rekabet gibi ekonomik nedenler sonucu işten çıkarmalar işsiz sayısını artırmıştır.

Yoksulluk ve açlık riski altındaki insanlar düşük ücretli ve güvencesiz iş piyasasında çalışmak zorunda kalmakta ve bu nedenle farklı bölgelerde mevsimlik işçi göçüne katılım olmaktadır (Şen, Altın, 2018, s.174-179).

Gezici işçiler veya mevsimlik işçiler yalnızca belirli mevsimlerde bulunabilecek işlerde çalıştıkları için daha sık hareket etmekte ve farklı seçeneklere sahip olmaktadır. Mevsimlik işçilerin bir kısmı aile ilişkilerine bağlıdır, örneğin, evlenmemiş olan işçilerin kısa vadeli tarımsal işlere seyahat etme olasılıkları daha yüksek olmaktadır. Bunun yanında işçiler mevsimlik göç kararlarını alırken ücretler yanında aile ilişkilerine' de önem vermektedir (Perloff, Lynch, Gabbard, 1998, s.154-155).

Amerika Birleşik Devletlerinde mevsimlik tarımda veya başka işlerde çalışmak üzere ülkeye gelen göçmenlerden bazıları Meksika, Haiti, Güneydoğu Asyalılar, Guatemala ve çeşitli ülke nüfusuna kayıtlı işçilerden oluşmaktadır. ABD' de göçmen ve mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarında 1983 yılında yürürlüğe giren yasa ile bir ölçüde iyileştirme sağlanmıştır (Culp, Umbarger, 2004, s.383-386).

Endüstri çalışanları son 20 yılda kendilerini örgütleyebilmiş ve işverenlerden taviz kazanabilmişken, tarım işçileri birkaç istisna dışında tamamen işverenlerinin insafına kalmaktadır. Mevsimlik işçiler neredeyse hiçbir yasal korumaya sahip değildir, uzun süre çalışma, standart dışı konaklama, tehlikeli makine ve kimyasallara maruz kalmanın hepsi yaygındır ve işçilerin sorunları artmaktadır. Bu koşulların pratikte tüm tarım işçileri için bu kadar kötü olduğunu söylemek doğru değildir yalnız önemli olan nokta sistemin bu tür istismara izin vermesi ve çok yaygın olmasıdır (Davies, 2010, c.8).

Sri Lanka' da çay tarımında Tamil Hintli kadın işçiler 150 yılı aşkın bir süredir iş gücünün önemli bir parçasıdır. Çay Sri Lanka'nın başlıca ekim alanı ve ülke için en büyük döviz kazanan üründür. Sri Lanka çay plantasyon işçilerinin yaklaşık yüzde 80'i Güney Hindistan kökenli etnik Hindu Tamilleridir. Çay tarlalarının yüzde 90'ının bulunduğu Sri Lanka'nın merkezi yayla bölgelerinde yaşamaktadırlar Hint Tamilleri on dokuzuncu yüzyılın ortalarında İngiliz sömürge yöneticileri tarafından yeni açılan plantasyonlarda çalışmak için Güney Hindistan'dan adaya getirilmiştir. Sri Lanka, 1796'dan 1948'e kadar bir İngiliz sömürgesidir

(Samarasinghe, 1993, s.329).

Hindistan dünyadaki en büyük çay üreticisi ve tüketicisidir. Hindistan'daki çay tarlaları, İngiliz sömürge yönetiminin bir mirasıdır. Kuzeydoğu Hindistan'daki Assam sömürge hükümeti ilk çay planlamasını 1830'larda deneysel bir temelde başlatmıştır. Plantasyonların ilk döneminde işçiler kıtlıktan etkilenen kişilerden seçilmiştir, bu şekilde bir işçi alımının amacı serbest işgücü piyasası geliştirmeden düşük ücretlerde esir bir işgücünü sağlamaktır. Tek yerleşimden ziyade aile ile birlikte çalışma işgücünün çoğalmasını sağlamak için teşvik edilmiştir. Kadınlar çay toplamada hassas parmak uçları nedeniyle tercih edilmiştir. 1919' da yazılan bir rapora göre, bir yönetici bir işçiye saldırmış ya da hakaret etmiş olsa da işçinin yöneticinin eylemlerini ya da otoritesine itiraz etme hakkı yoktur. İngiliz yönetimi sırasında yetiştiriciler yasaların üstündedir ve emekçilerine insanlık dışı muamele etmişler ve işçileri "medeniyetsiz siyah barbarlar" olarak görmüşlerdir. Hindistan'ın 1947'deki bağımsızlığına kadar plantasyon işçilerine sendika izni verilmemiştir. Kısaca sömürge döneminde yönetim ile işçiler arasındaki ilişki zorlayıcı bir 'usta-hizmetçi' ilişkisi olarak tanımlanabilir (Makita, 2012, s.87-90).

Dünyada mevsimlik tarım işçilerinin karşılaştıkları sorunlar ülkeden ülkeye farklılık gösterse bile ortak sonuç çalışma şartlarının insan onuruna uygun olmadığıdır. İkametgahlarından başka bir coğrafyada çalışmak ve yaşamak zorunda olan insanların para kazanmak uğruna karşılaştıkları birçok sorun bulunmakta bunların biride iletişim sorunlarıdır bu sorun haberleşme hürriyeti açısından bir hak ihlali olmamalıdır.

3.TÜRK VE GÜRCİSTAN UYRUKLU İŞÇİLERİN SORUNLARI

Çay tarımında mevsimlik tarım işçiliği yaklaşık 50 yıldır yapılmaktadır. Genellikle başta Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon illeri olmak üzere diğer bazı illerden yılın belli aylarında çay toplamak üzere Rize iline mevsimlik tarımda çalışmak üzere işçi göçü olmaktadır. Son 10 yıldır bu işçi göçüne Gürcistan uyruklu işçilerde katılmaktadır. Gürcistan nüfusuna kayıtlı kişiler ülkelerinde çay tarımı yapıldığı için ürünü tanımakta ve toplamasında bir sorun yaşamamaktadır. Her iki ülke vatandaşları' da yaşadıkları işsizlik nedeniyle bu göçe katılmaktadır. Çay tarımında mevsimlik olarak çalışan Türk vatandaşları yılın belli aylarında Rize iline gelerek çalışmaktadır. Bu kişiler bölgede daha önce çalışmış veya daha önce burada çalışmış bir kişinin beraberinde gelen kişilerdir. Mevsimlik işçi göçüne katılan vatandaşlarımız göçe genellikle ailesiyle kardeşleriyle veya yakın akrabalarıyla katılmaktadır.

Rize ilinde çay tarımında çalışmak üzere gelen kişilere genelde kalacakları bir yer gösterilmektedir çünkü bu kişiler yerleşim yerlerine, şehir merkezine uzak yerlerde çalıştıkları için barınma temel bir sorun olarak karşılırlarına çıkmaktadır. Bölge insanı yıllardır çalıştırdıkları işçilerin sorunlarına karşı duyarlıdır. Türk uyruklu mevsimlik işçilerin ailedeki tüm bireyleri genelde çalışmaya katılmaktadır çünkü mevsimlik olarak yapılan bu çalışmada ne kadar fazla kişi çalışırsa o kadar daha fazla para kazanılacaktır. Çay tarımında yarı yarıya toplama yani topladığımız ürünün yarısı sizin yarısı üreticinin olması durumu ile günlük yevmiye usulü çalışma olmakta bu durumda ailenin her ferdinin çalışması cazip hale gelmektedir. Çay tarımının mayıs aylarında başlaması nedeniyle okul çağındaki çocukların okul bitinceye kadar aile büyüklerinin veya akrabaların yanında kaldıktan sonra mevsimlik çalışmaya katılmak üzere aile yanına geldikleri görülmektedir.

Gürcistan uyruklu mevsimlik işçiler çay tarımını bilen kişilerden oluşmaktadır. Bu kişiler çalışmak üzere tek başlarına ülkemize gelen kişilerdir ailesi yanında olanlar çok az sayıdadır. Ülkelerinde çay tarımı yapıldığı için genelde tecrübeli kişilerden oluşmaktadır. Bu kişilerin tek geçim kaynağı tarım işçiliği değildir kendi ülkelerinde' de çeşitli işlerde çalışmaktadırlar.

4.SONUÇ

Rize ilinde tarım arazilerinin miras yoluyla bölünmesi sonucu tarımsal gelirin düşmesi çay tarımına olan üretici ilgisinin azalmasına sebep olmuştur. 1950' den 1980'li yıllara kadar çay ürününün getirisi günümüz ile mukayese edilemeyecek derecede yüksektir. Çay tarımından elde edilen gelirle Rizeli çay üreticileri İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerden işyeri açarak o illere yerleşmiş yaz aylarında ise çay toplamak üzere memleketlerine gelmiş kendileri haricinde' de işçi tutarak çalıştırmışlardır. Özellikle 1990'dan sonra arazilerin bölünmesiyle birlikte yapılan masraflar artınca üretici çayını yevmiye ile toplatmaya başlamış bu noktada Türk ve Gürcistan uyruklu işçilerde devreye girerek çay tarımında çalışmaya başlamıştır. Türk uyruklu kişiler genelde bu göçe aileleriyle birlikte katıldıklarından dolayı çevre ile iletişim kurmaları kolay olmaktadır. Gürcistan uyruklu kişiler ise hem yabancı ülke vatandaşı olmaları hemde göçe tek başına katıldıkları için örf ve adetlerimiz gereği çevre tarafından mesafeli karşılanmaktadır. Her iki grup mevsimlik işçilerin ortak sorunlarından bazıları ise iç bölgelerde gsm hatlarının çalışmaması, televizyon haberleri haricinde günlük gazete ve internet imkanının olmaması şeklindedir. Aile ve çevreden uzak olan işçilerin iletişim kuracakları kişi sayısı sınırlı olmakta bu nedenle sosyal açıdan güçlükler çekilmektedir.

Her iki gruptaki mevsimlik işçilerde görülen ortak sorunlardan bir diğeri ise yaşadıkları memleketlerinde olan düğün, hasta veya diğer durumlardan haberdar olamadıkları veya haberleri olsa bile o anda orada bulunamadıklarıdır. Ortak sorunlardan bir başkası ise iş kazalarında iletişim kuracakları kişilerin olmamasıdır fakat bu noktada hastanelerinin acil servislerine gittiklerinde tedavi olabildiklerini ifade etmektedirler. Sonuç olarak mevsimlik tarım işçiliği her zaman dezavantajlı ve çeşitli sorunları olan bir iş koludur. Mevsimlik tarım işçiliği işsizlik ve diğer şartlar nedeniyle mecbur kaldığı için yapıldığından dolayı kişiler çeşitli güçlüklerle rağmen çalışmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- Kacar, B. (2010). Çay Bitkisi Biyokimyası Gübrenmesi İşleme Teknolojisi. Ankara. Nobel Yayınları
- Koyuncu, R. ve Arıman, N. (2013). Çayın Anadolu Serüveni. Rize. Erol Ofset Matbaacılık
- Zihnioğlu, A. (1998). Bir Yeşilin Peşinde. Ankara: Tübitak. Impress Baskı Tesisleri
- Karaman, K. & Yılmaz, S.A. (2011). ZfWT Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks An Essay on Seasonal Agricultural Labors and the Informal Relationship System in Giresun ZfWT Vol. 3, No:1
- Tekin, H.H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme. Dergi Park İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi Cilt 3, Sayı 13
- Aslan, H. (2016). International Journal of Social Sciences and Education Research Online, <http://dergipark.gov.tr/ijsser> Volume: 2(4), Understanding Seasonal Agricultural Worker From the Perspective of Rural poverty
- Şen, B. ve Altın, C. (2018). The Relation of Seasonal Migration and Poverty: The cCase of Seasonal Agricultural Workers. Doi Number : <http://dx.doi.org/10.12981/motif.470> Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 23
- Jeffrey, M.P, Lynch, L, Gabbard, S.M. (1998). Migration of Seasonal Agricultural Workers, Oxford Journals Oxford University Press , Agricultural & Applied Economics Association URL: <https://www.jstor.org/stable/3180277> Amer. J. Agr. Econ. 80 American Agricultural Economics Association
- Culp, K. and Umbarger, M. (2004). Seasonal and Migrant Agricultural Workers, A Neglected Work Force, Msn, Rn, AAOHN Journal, 2004;52
- Davies, W. (1990). We Cry For Our Land, Farm Workers in South Africa. Oxfam
1. South Africa Agricultural industries, I. Title 338.10968, ISBN 0-85598-143-1
- Samarasinghe, V. (1993) Puppets on a String: Women's Wage Work and Empowerment among Female Tea Plantation Workers of Sri Lanka, The Journal of Developing Areas, Vol. 27, No. 3 College of Business, Tennessee State University
- Rie M. (2012). Fair Trade Certification: The Case of Tea Plantation Workers in India, Graduate School of Social Design Studies, Rikkyo University, Tokyo, Japan (rie.makita@rikkyo.ac.jp)
- Önen, S.(2012). Mevsimlik Tarım İşçiliği ve Çingeneler, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt:4, No:2, ISSN:1309-8012